

TARTALOM

Jákfalvi Magdolna: A Hatalom emlékezete	7
---	---

HÚSZ ÉVE

A MAGYAR NEOAVANTGÁRD GYAKORLATA: HALÁSZ PÉTER

Jákfalvi Magdolna: A Halász Péter Archívum	
Halász az emlékezet terében	11
Veress Anna: Halász Péter és a dramaturgia	
<i>Hatalom Pénz Hírnév Szépség Szeretet</i> – újságszínházi sorozat	24
Jeney Zoltán: A neoavantgárd és a zene	
Levél 1979-ből	31

HÚSZ ÉVEN ÁT

A NEOAVANTGÁRD PEDAGÓGIAI HAGYOMÁNYA

Schuller Gabriella: Kreativitási gyakorlatok	37
Havasréti József: A neoavantgárd irodalom, képzőművészet, zene	49
Stóhr Lóránt: A neoavantgárd film	
I. Határátlépések	72
II. Esettanulmány: Kamerába zárva	98
Fuchs Lívia: A neoavantgárd tánc	
Aszinkronban	119

HÚSZ ÉV MÚLVA

TÁMOP-ÖSZTÖNDÍJASOK MUNKÁI

Sipos Balázs: A felelősség fokozatai	
Esszé örökségekről	165
Cserne Klára: Meg nem értett állatok	188
Csujja László: A Bódy-legendárium	213
Bíró Bence: Bódy Gábor színházi alkotásai	228

A KUTATÁSRÓL RÖVIDEN

A Hatalom-sorozat eseményei	255
Bíró Bence: „Rúgják seggébe a Shakespeare-t!”	260
Boronkay Soma: Bizarr helyzetben	262
Cserne Klára: Én mivel járuljak hozzá a magyar kultúra gazdagításához? ...	264
Csujka László: Benyomásaim a <i>Hatalom Pénz Hírnév Szépség</i> <i>Szeretet</i> előadásorozat próbáinak vágása közben	266
Mátrai Diána: Halász és én	268

A MAGYARORSZÁGI KÉPZÉS A SZÍNÉSZKÉPZÉS FELELŐSSÉGE

Ascher Tamás: Drámai események a főiskolán, 1969.	273
Enyedi Ildikó: Veszélyes üzem	277
Grunwalsky Ferenc: A filmszínészek képzéséről	280
Jeles András: A színésznevelésről. Másodszor	287
Marton László: Tanítható-e a kreativitás?	291
Máté Gábor: A mesterség oktatása	293
Meczner János: Bábos képzés a Színház- és Filmművészeti Egyetemen	298
Novák Eszter: A színésznevelés, a színészképzés felelőssége	302
Zsámbéki Gábor: A színészképzésről	306
Zsótér Sándor: Zsírral eltömött alagútban, szakfanderes alakok próbálnak előbbre jutni. Mert rájuk ragad a zsír	309

SZÍNÉSZKÉPZÉSI MÓDSZEREK

Paul Allain: A Suzuki-módszer	319
Birgit Beumers: A Vasziljev-módszer. Színházi pedagógia és a gyakorlat	355
Stefano de Luca: Giorgio Strehler a Piccolóban	369

A SZÍKE. A *Hatalom* emlékezete

„Halász Péter nem direktor,
nem színész és nem rendező, hanem valóságcsináló.”
Esterházy Péter

Halász Péter 1994 őszén *Hatalom Pénz Hírnév Szépség Szeretet* címmel harmincnapos színházat csinált a Kamrában. Erre emlékezünk ma. A produkció szokatlanul bonyolult, megjegyezhetetlen felsorolással dolgozó címét csak az archívumok őrzik pontosan, a dokumentáló kritikák is egyszerűsítik, rövidítik, rontják.

A projektet mi magunk is *Hatalom*-projektnek neveztük, s az elmúlt két évben így fonódott Halász neve össze a *Hataloméval*. A Halász, *Hatalom*, *Hatalom*, Halász alliterációval erősített szintagmatikus kapcsolat, mely kontextualizálva mégis jelentésnélkülivé válik. Miképpen lehetett volt Halász, a hetvenes évek második nyilvánosságának száműzött, majd visszafogadott tagja akár az állampolitikai, akár a közösségi, akár a színházi hatalom részese? Az a Halász Péter, akiről a Történeti Hivatal vastagabb dossziét őriz, mint a Színházi Múzeum és Intézet archívuma.

A színházi intézményes emlékezet Halász Péter harmincnapos színházat a kísérletek között tartja számon, megismételhetetlen, csupán technikát és gondolatot közvetítő folyamatként, és nem alkotásként. Halász eszerint pedagógus, s nem művész ebben a folyamatban. Maguk a színészek is így értékelik munkájukat, az erről a hónapról író kritikusok is ezt rögzítették. A *Hatalomban* esztétikai érték és élmény a reprezentáció-fixált befogadói hagyomány felől nehezen lelhető fel. Szentimentális is lenne ezt a pedagógiai módszerben, vagyis a tanítványokban továbbélő folyamatot hatalomnak vélni, Halász igaz, hogy színházat csinált, közösségi alkotást, de nem vélte magát sem pedagógusnak, sem módszerteremtőnek.

Hatalom, Halász szemantikailag tiszta oximoron lenne? Az 1994-es Kamrás produkció majd' húsz évvel Halászné kivándorlása után kapott teret, s a mi kutatásunk is ennyi idő múlva néz vissza erre az eseményre. Kétszer majd húsz év két generáció történetévé válik, s közöttük cezúraként feszül a rendszerváltás pillanata. Egy közösség emlékezete ennyi időt, negyven évet tud aktívan mozgatni maga körül, s ez a mozgás kreatív felfedezések felé indul, ha közben szabad lesz a beszéd, megváltozik a rendszer, másé lesz a hatalom.

Négy évtizedig formálódott Halász Péter legendáriuma, s ez a formálódás a városi történetek mesestruktúráját, s semmiképpen nem az intézményes emlékezések hierarchikusságát hordozza. A Halász-legendárium erős része a városi emlékhellyé vált Dohány utcai lakásszínház, mely éppen a zsinagóga közelében az emlékezet (tér)képi működését stimulálja, ráadásul a *Dohány utcai seriff* című, a holokausztot kivételesen nem giccsként bemutató, a zsidóságot nem finomkodva elhallgató előadással a város egy utcája válik a Halászhoz köthető emlékezőkultúránk részévé. A harmincnapos színház 2013-ban újranezve és újravágvva bontja ki és teszi láthatóvá a produkció hatástörténetét. Az archiváló munkával megerősödik a tudás, írásbelivé váltja a kutatás, hogy a Kamrából indult a Sanyi és Aranka Színház is, a napihír-technika, a játsszók örömeiben rejlő dramaturgia, a színész felelőssége és itt válik egyáltalán láthatóvá a színész munkája. Látható, hogy a Katona színészei, akik a legendás évtized után éppen annyira a helykeresés és a kísérletezés fázisában dolgoznak, mint a rendszerváltás utáni évek irodalma, próbálják a színházi hierarchiában, miként a társadalmi hierarchiában az egész ország, újrakeresni az értelmezői kereteket. Mi a színház, miért játszunk, kinek és hol?

Halász Péter, a legendás újraolvasó, máshonnan, másképp és mást lát, mert majdnem húsz évig New York és Párizs, majd az egész világ térképe, s nem csak Budapesté volt a fejében. New York-i lakások, kirakatok, terek felől látja Pestet, a Dohány utcát, meglátja a fizikai koordinátákban az érzelmit, a társadalmi, a politikait és a hatalmit. A *Hatalom* és Halász itt találkozik a Kamrában, itt oldódik fel a városi térben és az emlékezés terében.

Az SZFE Hatalom-projektje emlékezőkultúránk része lesz. Először is láthatóvá teszi a Katonában, majd az OSzMI-ban őrzött VHS-felvételeket. De az archívum gyűjteményi funkcióján túl olvasási segédletet is kínál: mindegyik kazettához, mindegyik naphoz hozzányúlt. A csapat, mely az egyetlen tíz hallgatójából állt, feladatul nem kevesebbet tűzött ki, mint elemezhetővé és kutathatóvá tenni Halász harmincnapos színházának bemutatásával a magyar színháztörténet homályosodó foszlányokban lebegő eseményeit. Rögzíteni a legendát.

A Hatalom-projekt résztvevői rekonstruálták az esemény egy-egy napját, azt, ahogy késő délután megérkezik a másnapi Népszabadság kefelevonata, ahogy este-éjjel létrejön az előadás koncepciója, formája, másnap reggel próba, este előadás. Ezt a folyamatot, melyet gyakran húszórás videófelvétel hordoz, tízperces filmmé vágtuk. Ez a tíz perc az adott előadás technikáját mutatja, a tíz perc beszélgetési, emlékezési, tanulási felületként kezdeményezi a *Hatalomról* folyó beszédet. Az emlékezet hatalma tartja közöttünk Halászt, a dokumentáció bizonyossága, ez a *Hatalom* érdekelt bennünket ebben a kutatásban, a Kamra közösségi terében ezen a nyilvános eseményen ezt a *Hatalmat* adjuk át önöknek.